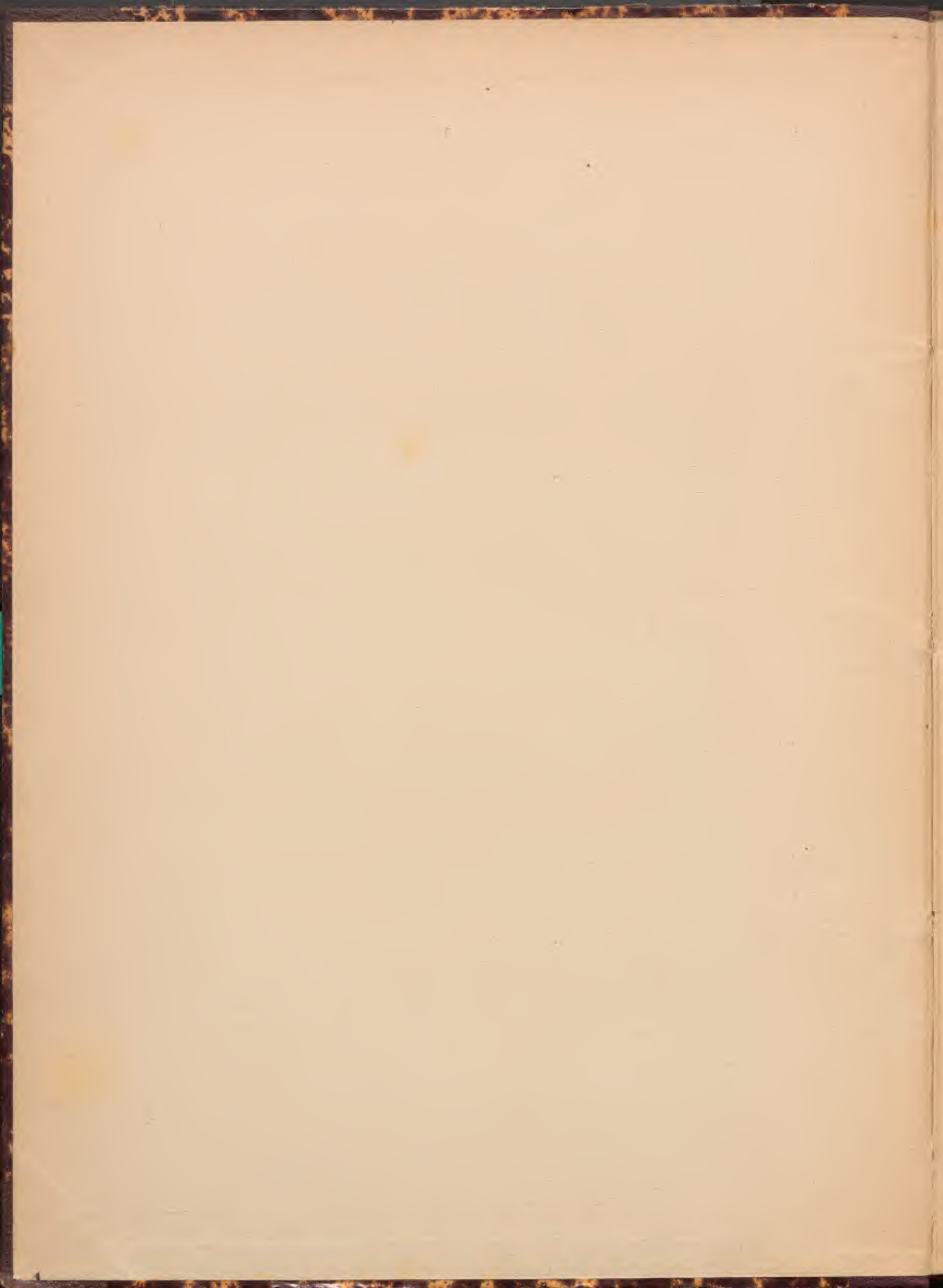
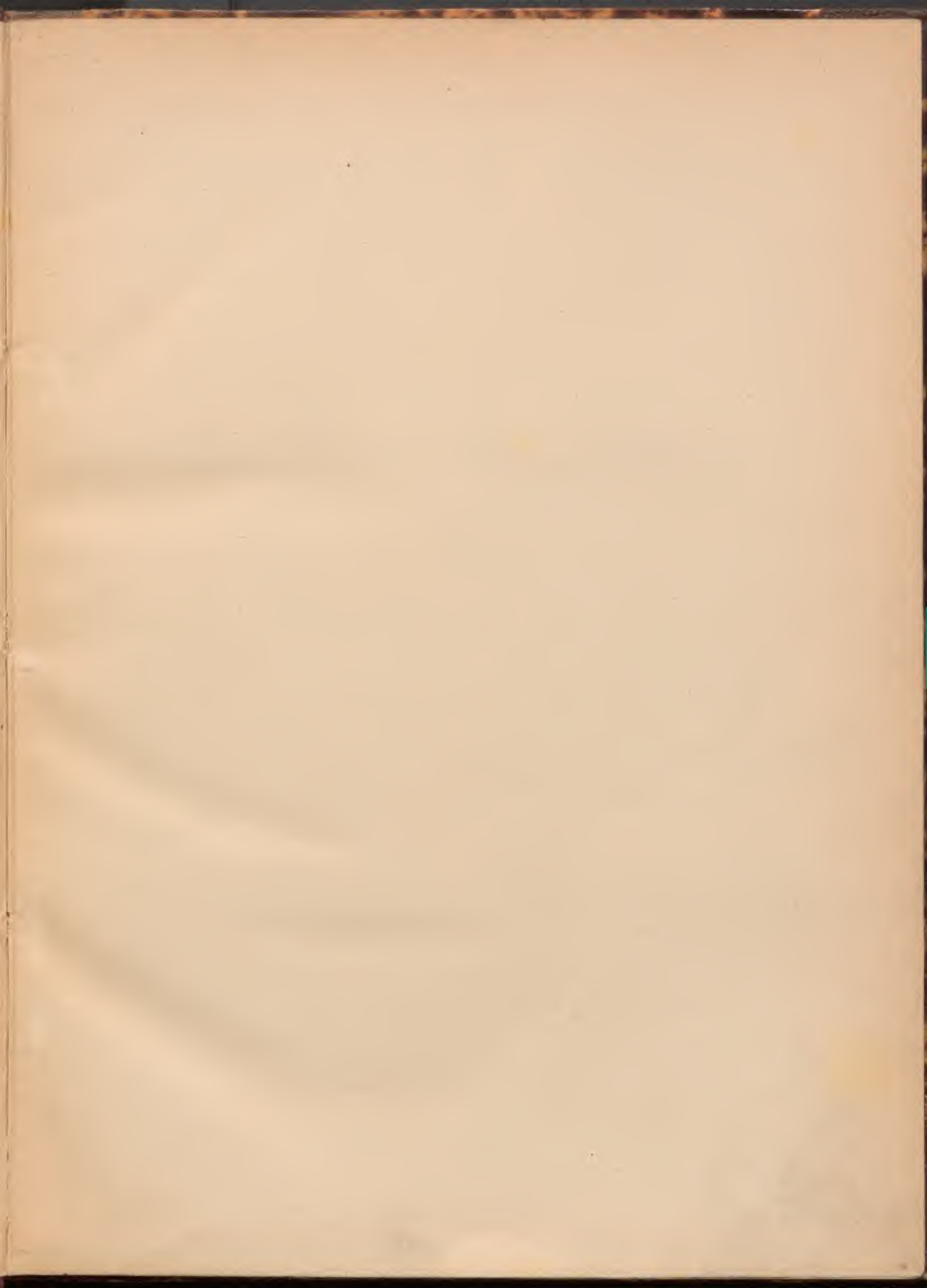
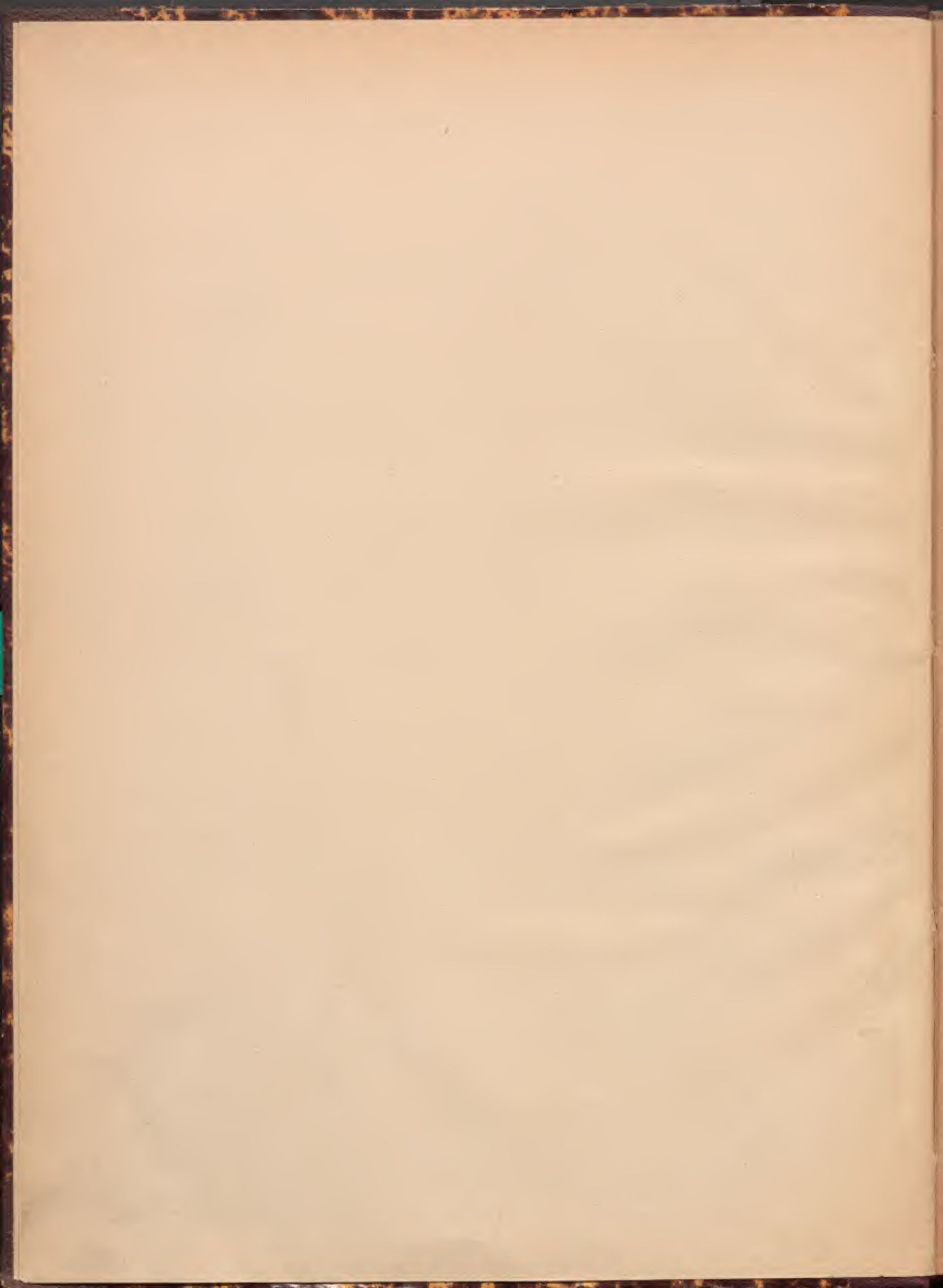

I-230

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Ա. ՏԱՐԻ ԹԻԻ 1

ԸՍԹԷՌԻՆ, 19 ՄԱՅԻՍ 1888

ԴԻՆ 6 ՍԷՆԹ

ԲՈՎԱՆԻՆ ԿՈՒԹԻՆ

Ազգային Բարերարներ. — Երեքտրական լոյս. — Նիւ Եորքի Հայկական Միութեան Բ. տարեդարի Հանդէսը. — Քրիստոնեայ Զինու- ցիքի Նիւ Եորք. — Քաղաքական Տեսութիւն. — Ամերիկա Գաղթեալ. — Զանազան լուրեր. — Թուաշահական խնդիր մը. — Ծանուցումներ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՐԵՐԱՐՆԵՐ

Ազգայնորի մը կամ նշանաւոր բարե- րարի մը տնտէսն ու գործերը պաշտօնէն ու անմահանալի պահէն նոր հայրենաբէր ներ ու նոր բարերարներ յարուցանելու գլխաւոր միջոց մ'է. այսպէս ալ ազգու- րաց վստահներն ու իրենց սեւ աշխարհներն աչքի առջև ունենալով՝ զայն միշտ ժողովրդեան ակնջներուն թռթռացնէն լաւագոյն կերպ մ'է այդ ազգամիտն ու տնտիկն ուրդերն ջնջելու. Այսպէս կ'ընեն քաղաքակրթիկ ազգերն, անոնք որք կը ջանան ու նպատակ ունին յառաջ երթա- լու և միտի յառաջ... այդ ազանց զաւա- կունք իրենց մօր օրօրի երգերուն հետ իրենց բարերարաց անուններն ու գործերն կուտանին. Նոքա ի մանկութենէ կը սոր- վին մ'տնիչ ազգութեան յարգն ու աշխատքն. Առ' ամերիկացի մանուկ մը և տես թէ ինչ՝ չի գիտնար իր հոյսկապ նախահարց ու երկրին բարերարաց վրայ. Նոյա մօրին մէջ անջնջելի կերպիւ տպա- գրուած է սոցա պատկերներ. Մնիկոյ կը ճանաչէ իր ազգի մասնիչ թշնամի- ներն, որոց անուններն անգամ՝ զոյլ լոյթ ու ցաւ կը սրտնայտէ իրեն. վերջապէս նոյն

կատարեալ անտի-նախնական կրթու- թիւն մը առած է օրօրոցին մէջ՝ իր մօր- մէն միայն, իր կրթեալ ու հայրենասէր մօրմէն... Ամերիկացի մէջ էրիկմարդիկ միայն չեն որք գիտեն իրենց երկիր, նո- քա միայն չեն կրթու թեան պաշտօնեայր, նոյա միայն յատուկ չէ ազգասէր լինիլ, վերջապէս նոցա և կանանց մէջ եղող դէ- խաւոր տարբերութիւնն սեռի զանազա- նութիւնն միայն կրնայ սեպուիլ. Գեղե- ցիկ սեռն այս երկրի կամ ուրիշ քաղա- քակրթեալ ազգաց մէջ այնպիսի կարեւոր գեր մը ունի կեանքի թատերարեմէն վրայ, որչափ էրիկմարդիկ չ'ունին թերեւ. Եթէ կան գործեր որոց մէջ կ'ինն չունի մ. ժ. բաժին, կան նաեւ այնպիսի պաշտօն- ներ որոց զեկաւորք ու պաշտօնեաներն կ'իններ են միայն և միայն կ'իններ... այդ նազելի սեռն որ աւաճ մեր երկրի մէջ շատ անձուկ պաշտօն մ'ունի ու աննշան գեր մը միայն կեանքի կ'ունին մէջ:

Ինչպէս որ ուրիշ շատ մը կէտերու մէջ, նոյնպէս ալ այս մասին կարծես թէ Հայ Ազգը ետ մնալու գաւառներն ունի. Ոչ թէ միայն մեր մանկտէր ու մայրերն, այլ Հայ Ազգի ամենամեծ մասն ոչինչ միայն գիտէ իր ազգի վրայ. Քիչեր, շատ քիչեր կը ճանաչեն ազգին բարերար- ներն, ու տեղեկութիւն ունին ազգի չին ու նոր գործիչներու վրայ. Հայ կ'ինն, իրաց առեալ փոքրիկ մաս մը, բոլորու- վին ազգէս է այս մասին, իսկ Հայ ման- կտէր օտար գրագիտաց, օտար գործի- ցներու ու օտարաց բարերարներուն գոր- ծերն ու անուններն կը սորվին այն ժա-

մանակին ու այն տարիքին մէջ, երբ մեր երկրի ու ազգի շահերն հակառակն իր պահանջն են: Մեր մամուլն ու մեր վարժապետներն հոյակապ ազդեցիկներու և մեծ տնտես բարերարներու տեղ երկայն ատենէ ի վեր Հովհաննէս, Բասմենցի և յլլ օտարաց պատմութիւններն ու կեանքներն ուսուցին ու կուսուցանեն աւերտին հոյ մանուկներու: Այս բանով չենք ուզեր անշուշտ քաջողել թէ Հոյ պէտք է բան մը չգիտնայ Հովհաննէս անձերու վրայ: Ելլ հոյ մի գն, ինչպէս նաև հոյ տշակերան ւտարներէ շատ առաջ նայն իսկ Հոյութեան պարծանքներն, բա-

Տ Տ ՆԱԲԵՍ ԱՐԵՊԻՍԿԱՊՈՍ ՎԱՐՈՒՊԵՏԵԱՆ ՀՈԳԵՂՈՍ ՊԱՐԻՍԱՐԵՆ ՀԱՅՈՅ ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒԼԱՍԻ ԲԵՐԱՐՆԵՐՆ ՈՒ ՀԱՐԱՊԵՐՈՒՆԵՐՆ ճանաչել և պարտաւորութիւնն ունի: Այն ապագան երջանկայիշատակն ՆԵՐՍԷՍ կամ ազգային միտքի բարերար ուղիէ օտարէ շատ տեղի տալի ու պոչաւի է միջ համար: Այլ չգիտէր թէ ԱԼԻՍԿԱՆԵՍԻ անձն ու կեանքը շատ աւելի արժէքաւոր և ազանդն ու գրիչն աւելի արդիւնատուր և զամ էն միջ համար ուղիէ օտարականէ շատ: Ապա ուրեմն էր գիշեր ու ցերեկ մեր ժողովրդեան ընթերցասէր փոքր մասին ու մատուց սերնդեան մարերն պատահէր պաշարէր օտարաց անուամբ ու կենտուկութիւններով մտայն, որոյ հետեւութիւնն օտարամտութիւնն է մտայն: Երբ մեր մէջ ունինք անձեր որոյ վարք ու կեանք օրինակներ կրնան լինիլ, էր ուրեմն օտարաց վարքն կարգաւոր մեր

զաւակաց՝ նոցա բան մը սորվիլ ցնելու համար: Օտարին վարքը ինչ որ ալ լինի, ոչ ապաքէն մինչև աստիճան մը օտարամտութիւն կը ներշնչէ մատուց անձերու: Հաստատամտութեան, հայրենասիրութեան, քաջութեան, բարերարութեան ու մեծ տաղանդի օրինակներ բերելու համար երբ օտար ազգերաց կգիտենք, անուղղակի կերպիւ խոստովանած կըլլանք թէ մեր մէջ ՄԱՐԿ չկայ... ինչ որ Հոյ Ազգն ունի ապաքէն: Եւ սակայն ո՞ր ազգը Հոյէն աւելի հաստատամտ, առաջնգետուր, գործունեայ, ուսման, գիտու-

Հ. Դեռնդ Վ. Ալիշանեան
— Հայրենագէտ, գրագէտ, բանասեր, —
Եւայն, Եւայն,

թեան ու արհեստի յաւմար է երկրադնտիւ վրայ: Եթե ասոր հաստատելու համար ապացոյցներ պէտք ըլլան ուրիշ ազգայ վրայ թիւնք բաւական են միջ: Այս ամէնն գիտնալով միշտեղ մեր տակաւին երկայն ելիչն օրինակներ ու հասարակ կը գոհենք մայն օտարներն ծանոթացնելու համար մեր մատուց սերնդեան, ու դեռ կը գանգատմէր թէ մեր մէջ օտարամտութիւնն հակառակ կը յառաջագիմէ, մինչդեռ մեր անձամբ օտարամտութիւն կը սորվեցնենք մեր զաւակաց, որոց առաջին կրթութիւնն ու նախնական դասերն գլխաւորապէս լինելու են, բաւին կատարելագոյն նշանակութեամբ:

Այս մասին որչափ լաւ կը լինէր մեզ համար հետեիլ մեծ ազդեցութեամբ, մասնաւորապէս Ամերիկացւոց օգնականին: Սոքա իրենց զաւակաց օտար անձեր չեն նկատուիր: Նոքա իրենց սուրբերն, իրենց բարերարներն, գրագէտներն ու երկրին Հայերը միշտ կը սորվեցնեն մանկան, որոյ մշտն կը մնի իր իսկ նախահօրց պանծալի գործերով: Անշուշտ այդպիսի մանուկէ մը ապագային մէջ դժուար է օտարամեղութիւն տկնկութիւն:

Որչափ գնահատելի աշխատութիւն մը բրած պիտի ըլլան անոնք, որք պիտի կարողանան յաջողիլ ազգային հին ու ժամանակակից արանց պատկերաշարդ բաւարան մը պատրաստելով՝ դնել Աղգին առաջ ու մեծանել մեր վարժարանաց մէջ Հայ ուղեւորաց Աւետարանին քով դրուելու համար:

Հ. Է.

ԵԼԵՔՏՐԱԿԱՆ ԼՈՅՍ

Անոնք որք կը յիշեն երեսուն տարի առաջ ամէնուրեք տիրապետող ճրագի լոյսը որ եղան և ոչ խարի ճարպէ պատրաստուած տեսակ մը գարշահոտութիւն բուրոյ մամեր էին աշտանակներու վրայ տնկուած, որոց յաճախակի չրջումն այնչափ մեծ հրդեհներու և աւերակներու պատճառ եղած է: Կը յիշուի նաեւ այն հասարակ զոմբիւրներն որոց մէջ ձկն և կամ ձկան իւղ կ'փռուէինք և որոց սփռած լոյսը՝ տրդի լոյսերու հետ բազմապատկառնութեամբ կայներ էին: Ծարպի ճրագներն և իւղային լամպարներն ժամանակիս յառաջադիմութեան հետ զուգընթաց չէին երթար: Գիտութեան յառաջադիմութիւնն, լուսաւորութեան զարգացումն, մեքենական գործիքներու կատարելութիւնն և նոյն իսկ քաղաքակրթութիւնն արդի պահանջներուն համապատասխանող նիւթական լոյսի մը կարօտ էին զոր մասամբ կարծես լրացուց հանքածուխի արտադրած կաղնիին լոյսը: Սոյն լոյս, ինչպէս որ յայտնի է հրապարակ երած օրէն միօրինակ իրեն զէմ գտած է անհաշտ թշուար մը, աւազասակի գաւձերով

օժտեալ և համեմատաբար համեատ գրգռաներու իսկ գիւրամատչելի որուն անապատ ջրհորներն, ի մասնաւորի Փոնսիլվանիա նահանգի մէջ միլիոնաւոր կալոն քարիւղ կարտագրեն: Սոյն նահանգի մէջ Բիւրնետարդ օյլ քրմիկնի անուն ընկերութիւն մը կոյ գեա սյուր որոյ գրամագլուխն է 60,000,000 տոլար: Յիշեալ ընկերութեան ատենապետն անցեալ օրեր Փանսիլվանիացի երէցի մը հետ տեսնուած տեսն, ամենայն տմբարտաւանութեամբ կամ սր նոյնն է ամերիկեան յանգ դնութեամբ կ'ըսէր իմջ այլոց թէ «Արարիչն օրումն ժամանակ, իսկ մեր ընկերութիւնն գիշեր ատեն ընդհանուր աշխարհն կը լուսաւորէ...»: Պ. Ատենապետի այս յանդուգն խորհուրդը որչափ ու անտեղի ըլլայ, սոյն ընկերութեան արտադրած, զոտած ու վաճառած քարիւղի քանակութիւնն հաշուի առնելով ստիպեալ ենք խոստովանիլ թէ սկզբ մամբ սխալ չէ Ատենապետին հաշիւը: Պալատներ, տուններ ու խրճիթներ, փողոցներ, գործարաններ և գեանայարի անցքեր, եկեղեցիք, տաճարք և դպրոցք, կառքեր, նաւեր և օդավարիներ, մէկ խօսքով ամէնուրեք քարիւղն է որ կը տիրէ իբրեւ լոյս, և թէ ոչ պատուական, գէթ ըստ ամենայնի գոհացուցիչ, անանկ որ մեծ ու տարօրինակ յեղաշրջում մը միայն կրնայ խլել զայն ժողովրդեան ձեռքէն:

Գիտական փորձերով պարզուած անձինք գիտեն, թէ ժողովուրդը չի գիտէր թէ գիւտերն հրաշիւք չեն ձեռք բերուիր: Բազմաժան փորձերով և անդադար աշխատութեամբ միայն կը պատկուին գիտնականաց ջանքեր, որոց շնորհիւ ընդհանուր մարդկութիւնն կ'օգտուի: Վերջին տարիներ ամէն ջանք եղած է այլ և այլ նշանաւոր գիտնականաց կողմանէ անանկ մը լոյս տալ աշխարհի որ առատ լինելէ զոտ աման, մաքուր և չտանգնելէ ազատ բոլոյ: Լոյս մը որ լոյս կուտայ մ'այն և ազատ է ջերմութենէ, անմաքրութենէ, սպայթելու վտանգէ և չիչերու կոտորածներու միջոցաւ պատահած վնասէ, և վերջապէս լոյս մը որ մշտն ջնական է իւր կառնաւորութեան մէջ, լուսատու յատկութեան և շրջուցիչ փայլութեան մէջ: Սոյն լոյս՝ ըստ ամենայն հաւանականութեան վերջնականապէս ձեռք բերված է ի շնորհս գիտութեան, որուն հմայելի փայլունութիւնն քանի տարիներէ ի վեր կը փայլելէ քաղաքակրթեալ աշխարհն, հին թէ նոր: Այս է ահա երկրորդական լոյսը:

Թէ ինչ է այս լոյսն և թէ ինչ միջոցաւ արտադրուիլն զիւր ձեռնարկէն խիստ հետի պիտի տանի մեզ ասկի ի դատ մեր այսօրու ան նպատակն է միմայն սրտազատկաւ ծանուցանել մեր արդոյ բնիկ երջողաց երկ քաղաքան լոյսերու վերջին տարուան մէջ բրտած յատաճադ խնդիրն՝ պատրաստելով զհրեանք օր աւուր եղած բարեկարգութեանց և յանկարծակեան փոխախտութեանց սրոյ երկ տկոյ է զիւր նիւթ ա կան լուսաւ տուութեան խնդիրն իր բոլոր ճիւղերով և իսկ ինչի մեզ այս անգամ համառօտաւ նկարագրել նշու երգքի մէջ երկ քաղաքան լոյսի սրտաբաւութեան և փաճաւ ման սրտաճանաչար այն՝ բնիկ բութեան՝ զբանադլ խնդ և այլ մանրամասնութեանց վրայ քաղաւած մը միայն յատաճկային սրահելով բնդ հանուր աւաւթ ինչ մը այս հրաշալ լոյսին վերայ որ կ'իտատանայ՝ բաւ մեզ յիշեալ բնիկ բութեան Աստեղաբանի գտածանքն իւր երե հանելով իսկապէս նախանձելի լոյս մը տալ աշխարհի զարչաճաւութեան, ազատկութեան ներքէ և որ աւելին է խորդ տխրութեան ազատ, ճիւր միայնակնանման լոյս մը, որուն զէմ միջկուտ համար ո՛չ Փանտիլ վանիոյ հանքերը, ո՛չ քաղիւղի Բնիկ բութեան զբանադլ տխր և ո՛չ գոյն կատախարդ սրտաճանիւ հաւանութիւններն և քաղիւղի ժողովրդ տկանութիւնը պիտի օգտակար ըլլայ ։

(մնացեալն գտլ շարժու)

* * *

ՆԻՅԵՈՐՔԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ Բ. ՏԱՐԵՂԱՐՁԻ ՀԱՆԳԵԼՈ՛

Անցեալ ամայ 28-ին, երկուցեան ժամի Ը-ին սկսեալ նիւ երգքի « Իսկարն Բախար » անուն համաւաւոր շէնքին մը գեղեցիկ արահն հայերով լեցուիլ սկսած էր ։ Նոյն երկուց անգամ հայերեան Միութիւնն իւր Բ. տարեգարծն կը տօնէր ։

Արահն լուսաւ սրտած էր երկու մեծ ջահերով ։ Բեմին առջև կախաւած էր Արարատ Էրան պատկերն ու պատերն զարդարաւծ էին զոյնգոյն զբոջակներով ։

Քիչ մը վերջ հանգէն բացուեցաւ երգով մը, որոյ յաջորդէր Աստեղաբանի ուղերձը ։ Դաճանիլ ու երգէ մը վերջ Պ. Մ. Արեւմտեան հայերէն քերթաւած մը արտատանց մեծաւ աշխարհիւ ։ Ծափահարութիւնը

օգր զգրդեցին երբ Պիտիքիւ Տիանեան, հինգ տարեկան սիրուն աղջիկ մը, առաջ անցաւ անգլիարէն երգ մը երգելու ։ Իւր մայրն զաշնակի առջև էր, և այդ նուազարանի ձայնին հետ փոքրիկն Պիտիքիւ քաղցրաճայն երգել սկսեց ։ Աւելորդ է լուել թէ այս մանուկ ու իւր եղանակ մեծ տարաւորութիւն թողուցին հանդիսականաց վրայ ։ Ասկայն եթէ կար ցաւալի բան մը, առ ալ նոյն հայ աղջկան հայերէն չ'զխանալն էր բնաւ ։

Ծափահարութեանց զգրդիւնն զարդաւծ չ'էր տակաւին՝ երբ Օրիորդ Արաքսի Տատրեան, իւր 12 տարեկան գեղու հի մը սիրուն ժպտաւ մը արձակելով ու փայփլուն ակնոցներուն տակէն զխաւով միջ մը խուսն բաղմաւթինն եկաւ անգլիարէն քերթաւած մը արտատանելու, որոյ մէջ ցոյց տուած յաջողութիւնն արտադին ծափերով գնահատուեցաւ ։ Խմբակ ու գաշնակն մը երգ լնցուեցին վերջ Տիար Բ. Արարափեան բեմն եկաւ, ու տաւնախօսեց հայերէն լեզուաւ իւր կէս ժամ, որոյ յաջորդէր Տիար Մինասեան, որ շատ լուզեալ կերպիւ խօսեցաւ Ամերիկայի հայ զաղթականութեան ներկայ վիճակին ու անցելոյն վրա՝ քաջաբերով հանդիսական հայերն, որոյ մէջ օտարաց զիններ ալ կային, ջանալ և առաջ երթալ՝ առանց յաւաստանելու ։

Արդոյ Աստեղաբանի սոյն հայերէն տաւնաւանութեան յաջորդեցին զաշնակ ու Ֆիլիւմ որք հանդիսի առաջին մասը վերջացուցին ։

Տասն և հինգ բաղի զաղարէ մը վերջ, երկրորդ մասն սկսեցաւ զաշնակով մը որոյ վրայ Տիւր Գաղբեան և Օրիորդ Իսկեան մեծ յաջողութիւն ցոյց տուին ։ Օրիորդ Զակարեան, նոյնպէս փոքրիկ ու սիրուն աղջիկ մը եկաւ հանդիսականաց սրտերն յուզելու ։ Նա արտատանեց « Հայ աղջիկն »-ը որ հանդիսականաց անընդհատ ծափահարութեամբ կրկնուեցաւ անգամ մը ։ Անգլիարէն երգէ մ'ու զաշնակի վրայ Տիար Չէմէլի ձեռնի մը եղանակէն յետոյ Տիար Տիանեան անգլիարէն բաւնախօսութիւն մ'ըրաւ ։

Այս միջոցներու Տիւր Զակարեանի խնդրուեցաւ անանձին երգ մը երգել ։ Համաւաւոր հի տիկինն բաւն ծափահարութեանց ու թախանձանայ առջև հաճեցաւ զիջանիլ ու եղանակից աղջկային երգ մը որոյ մասին զաւապար մը տալու համար կը յանձնարարէր մեր բնիկ երջողաց երկ տկոյիլ հրեշտակային ձայն մը, մեղմ աղղու միանգամայն, անուշ

Կարանակ մ'ու գեղեցիկ երգ մը, որոշ բնական ներք աշխարհով թեմաբ միայնուհի ու կարանակուն Տիկին Ջախրեանի երգին նկարագրին կրնան համարուիլ:

Տխոր հրանդ Քիրկշճեանի տառապանքով խնն նուազ բնութեան թիւն չ'առաւ: Պ. Բեմատացն բնորան աւելի « Հայկական Միութիւնն յԱմերիկա » : Քանի քանի անգամներ բուռն ծափահարութիւնք բնդ հասեցին ճարտարի տառապանքի այլարանական խառքերն:

Կէս գիւերին քիչ կար երբ հանդէսն վերջացաւ: Մի թեթեւ բնութիւն բաժանումէն վերջ՝ տեսակցութիւնք սեպեցին տեղի ունենալ, որք տեղեցին մինչեւ ժամը երկուք:

Պէտք է յատկաւ նաեւ թէ կարգադիր բանձնախումբը ամէն ջանք չէր խնայած հանդէսն փառաւոր բնկու համար:

Ներկայցի թիւն 15)-է շատ պակաս չէր երեւար: Սոյն հանդիսին մասքը կէս տուար էր, որ թէ մեր ազգայնաց համար տեղ՝ բաց հանգիսի օրինաւոր արմէքն էր:

ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՅ ԶԻՆԱՅԻՔ

Ի ՆԻՒ ԵՈՐՔ

Քրիստոնէս թիւն Չինացաց մէջ այնչափ տաճ չ'երթար, որչափ որ կը յատացուի, զի տանք բնդ հանրապէս իրենց կրօնքն փախել չեն սիրեր: Սակայն և այսպէս Աստուածորդայն հաստատաւոր բաժան շատ են: Քրիստոնէաց Չինեան մեծագոյն մասը արեւմտեան երկիրներու, մասնաւորապէս Ամերիկայի մէջ կը բնակի: Ի Նիւ Եորք այս ազգի ազգի գաւառաց համար տառնձին կիրակնօրեաց փարմարաններ կան հաստատուած, որ սոքա հարիւրներով կը խանին ամէն կիրակի՝ Տիրոջ խառքը լսելու ու սորվելու համար: Նիւ Եորքի վերի մասի մէջ նոր եկեղեցի մը շինված է վերջերս այս ազգիներու համար: Ամէն կիրակի օրեր սովորական պաշտամունքն կատարուել յետոյ չ'ինքն լեզուով աղօթքներ կը լինին հոն: Աւելորդ չենք սեպեր հոգնել իրր հետաքրքրական ինչ, « Հայր մեր » չ'ինքն թեմաբ թիւնն, որ ամէն կիրակի օր կըսուի Նոյն եկեղեցաց մէջ:

Կու Ֆու Տոյ հան

Կու ին ճի պատնիս ինիկ

Ճի կուտի լու մ կօք

Կի ճի տաք սինի

Ժոյ տայ կի Տոյ ին Էրին

Կու թայ սօ սօի ճի բնիկ

Կայմ կաթ տույ կու

Պին կաթ շի ճի ֆու

Կաթ ճի պին ֆու Կաթ Տոյ

Իօթ պու սօ—ինիկ կ ին սոյ

Վէտ տայ Տոյրնի կաթ

Կաթ Էրի տփք կոյ կոյ Կաթ Էտհ

Քին Էտհ փայրնի Էտհ Կոյ կփ ինիկ

Կոյ կփ ինք ինիկ կփ սի—սի

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Միացեալ Նահանգաց նախագահ Կլայմ Կլայմ իր խոսքով ընտրութեան պայքարն սկսած է աշտիկին իմ, Էրկու մեծ կուտայութեանց, Ռաւ կաթարականաց և Հանրապետականաց: Ընտրութիւնն յառաջիկայ նոյեմբերի մէջ տեղի կ'ու: Նենայ խոսքս օրէն կ'սկսի ընտրութեանց ցանկերու պատրաստութիւնն, թիկնածուներու քաղաքական ուղղութեան, ծրագիրներու քննութեանց և վերջապէս ընտրութեան ընդհանուր ժողովոյ մէջ խորքան խոր թաղի և աւանի կողմանէ իր ներկայացուցիչ բազմիկ կոչուելու անձանց ընտրութեան ժողովին ու կնճատ խոսքին, խոսք իր՝ որ այս երկրէ դուրս և ոչ մի քաղաքացի տի տրուած է զխանալ ու հասկնալ և այնչափ տարօրինակ է սեպուցա քաղաքական խոսքաց՝ կուտակցութեան շահուն տեսակէտով կարգադրութիւնն: Սոյն երկու կուտակցութեանց պարագլուխներուն վրայ հայրենասիրութեան նշոյնն անգամ չ'ի կայ ինչ որ կ'մղէ տապալել այս երկրի քաղաքացիա կոչուած անձերն, այն ալ անձնական շահու աշխարհութեան է: Կուտակցութեանց միայն կ'աւ միւսին պաշտօնի կոչու ին՝ ընտրեալ կուտակցաց օրտպտհն հայրենի լու ամենէ զուրին և ընտիր միջոցն է: Ինչպէս որ յայտնի է կուտակցութեանց մին, այսինքն Ռամկապետականք որք տեղական լեզուով Տէ մոլորմ իշ կ'կոչուին, ՅԱ ի ընտրութեան ժամանակ միայն մէկ քանի քուէ ներու տառելութեամբ իրենց կուտակցութեան պատկանող օրէնադէտ մը, կրօթր Քրիստիէնտ անուն, բազմեցուցին Միացեալ Նահանգաց նախագահական աթոռը, որուն իշխանութեանը ներքէ կ'թիւ իշխանութիւնն ունի, Ռամ կաթարականք բաժն, բաժանին պարտապան, շնորհիւ այն որոշ և բնդ հանուր վարդապետութեան թէ « յաղթողին իրաւունքն է կողմուտը »: Չորս տարիէ ի վեր ամբողջ երկրին նիւթականն լաւագոյն վիճակի մէջ վե

բաժնուած է շնորհիւ Նախագահի կամ սորա
կուսակցութեան կ'ըսեն Ռամկավարականք, և
մատնանիչ կ'ընեն կարգ մը բարեկարգութիւն
ներ սրանք զարկ տուին դարգացման առևտրա-
կան, դրամական և հոգեյին ամէն տեսակ ձեռ-
նարկներու : Իրօք՝ ըստ մեզ՝ ժողովուրդը ամե-
նեին պատճառ մը չ'ի տեսի զանգատելու տի-
րոյ իշխանութեան դէմ : Անտեղի կը նկա-
տենք նաեւ իշխանութիւն մը առաջադէլ՝ լոկ-
րնդ իմաց իր կուսակցութեան մը գոհացում
տալու համար : Եւ ինչ զօրաւոր պատճառ-
ցոյց կը տրուի մեզ որ արժանի ընէ արդի կու-
սակցութիւնն դատաւարութեան : ոչ ինչ .
ինչ որ կը քարոզեն, կ'ամբաստանեն և կը վի-
ճեն հանրավարականք ոչ այլ ինչ են, բայց
եթէ տեղական քաղաքական գրութեան յոռի
ընթացքն, որով սղիտը և ռամ կը միայն կը
մոլորի, պաշտօնավարկը կը քաջալերուի իւր
յոյսերուն մէջ և հարուստ կուսակիցներու գը-
պանները փոքր ինչ կը թեթեւան արծաթ տո-
ւարներու ձեռքին : Հանրավարականաց սյու-
տարուան թիկնածուն է դարձեալ Պ. Պլէյն,
դրօշակակիր 1884-ի պարտութեան : Սոցա ժո-
ղովն տեղի կուեննայ Ձիգակոյի մէջ յաւնիսի
փերջերն, իսկ Ռամկավարականաց ընդհանուր
ժողովը տեղի կուեննայ Սէն Լուի քաղաքին
մէջ մի քանի օր վերջ, և սոցա առաջնորդն է
(փերջնարութիւն) արդի Նախագահն Վսեմ.
Կրօփր Քլիփփըլէն : Յառաջիկայ նոյեմբերի
մէջ կատարուելիք նախագահական ընտրու-
թեան մասին երկրին կոչում կ'ընեն հետեւեալ
կէտի վրայ . այսինքն ազատ թէ պաշտպան
դրութիւնն օգտակար է Միացեալ Նահանգաց
աճման : Այս կէտի վրայ է բոլոր վէճը : Ռամ
կավարականք ազատ դրութեան և Հանրավա-
րականք պաշտպան դրութեան կողմնակից են :
Ասկէ դուրս ամէն ինչ իր երկրորդական է, և
կը հետեի թէ յառաջիկայ ընտրութիւնն ցոյց
պիտի տայ եթէ երկրին պաշտպան դրութեան
ձեռքն ներքեւ այլ ևս մեալէ ձանձրացած չի
ուզեր շարունակել քսան առ հարիւր մինչեւ
90 առ հարիւր տարեք տալ կեդրոնական
կառավարութեան կամ սորա արբանեակի առ-
անձնաշնորհեալ ընկերութեանց, կամ թէ ժո-
ղովուրդը իր ազատ քուէներովն պիտի յայտնէ
իր կամք պաշտպան դրութեան դէմ ազատ
վաճառականութիւն հաստատելով կամ մերժե-
լով : Այս երկու հակառակ դրութեանց որեւէ
յաջողի մեզ կերի թէ երկրը պիտի շարու-

նակի զարգանալ, յառաջագնաց և օգտակար
լինիլ մարդկութեան :

Նախագահական ընտրութեան վեց ամիս
առաջ գուշակել յառաջիկայ մարտի չորրորդ-
օրն նախագահական գահը բազմիլ կոչում
անձն կարելի չէ : Այսու ամենայնիւ մարդա-
րկական օգի ունենալ չափ չէ գիտնալու հա-
մար թէ հանրային կարծեաց հոսանքը արդի
Նախագահն Կ տարի ևս իւր գահին վրայ պա-
հելու կողմն կը յակն, որ եթէ իրականութիւն
գտնէ մեր այս գուշակութիւն, արդարեւ եր-
կիրն շնորհաւորել օրէք է՝ այժման նախա-
գահին նման պարկեշտ անձնաւորութեան մը
ձեռքը թողած ինկուն կառավարութեան դե-
կը որ յոյժ փոթորկալից ժամանակներու մէջ
իսկ կարող եղած է առաջնութեան հասցունել
մեզ նաւահանգիստն յաջողութեան և փառաց :

* * *

ԱՄԵՐԻԿԱ ԳԱՂԹԵՆ Ք

(Շարունակութիւն Գ. Համարէն)

Բաւականանք ըսելով թէ Ռամկերի
Հայ Գործաւորք ստակ կը շահին, հոգ չէ թէ
ինչ անողատմելի դժուարութեամբ գործ կը
գտնեն, թէ որչափ նախատուած են բնիկնե-
րէն, թէ շատեր ինչ խեղճութեամբ կապրին,
ինչպէս չորաչար կը գործեն գլխեր ու ցո-
րեկ, կրակի, փռիի և աղոտութեան մէջ,
թէ տմանք ինչ վիճակի հասուցած են ինք-
զինքնին առողջապահական տեսակէտով :
Բայց նոյն տանն ստակ կը շահին ու կ'ըսեն
« քանի որ սրտաքով ու նեղութեամբ ին-
կած ենք Ամերիկա, անցած ենք մեծ ծով ու
ովիկանսն, տուն ու զաւակ ունինք հոգալու,
ուստի սկսեք է այսպէս ապրիլ » : Արդեօք
կրնանք մեղադրել զիրենք : Ես այս կամ ոչ
չեմ ըսել առայժմ :

Քաջալերենք տրեմն Հայերն որ գործաւո-
րութեամբ ստակ շահելու համար Ամերիկա
գան : — Յայտ է թէ բարում պայմաններու
ներքեւ կրնանք պատասխանել այս հարցման :
Սակայն ընդհանուր առմամբ կ'ըսեմ « եթէ
այնչափ բարձր ու զօրաւոր ձայն մը ունենայի
որոյ աղաղակը մինչեւ Թուրքիոյ ներսերն հա-
նէր, բոլոր ուժովն պիտի կոչէի թէ մի՛ գաք :

Ըստ իմ տեսլիքի ընտրվել է տեսնել Հայ
Երկաթուղու մի աստիճանի և գծուծ Թաւրթից
կենտրոնում ուղի մեջ չափաւոր գործով ու
չհոգով, քան թէ քանի մը լիւրաց տնտեսաւոր
տեսչով Ամերիկայի մէջ գտնուող տնտեսագիտ-
ութեան մասնակցութեամբ։ Այդպիսով մեր խօսքն
Եւրոպայի հայաց տնտեսական, որ նոր Աշ-
խարհի տնտեսական վարակեալ է, կրնանք բն-
թէ պարան չափող լինելով խելացու-
թեամբ որչափ մտայն Ամերիկայ գալու հա-
մար, զի տնտեսական և ամերիկեան գործառ-
ութիւնն։ Գրառեալի տղաներու խօսքե-
րան հաւատարմ չէ բնաւ։ Դժանագէտ լու-
րու չէ տնտեսական տնտեսական։ Շատեր աղու-
րիկ տարրիկ լուրեր կը գրեն, երբ գործառ-
նուն մէջ մի քանի տղա գտնեն, բայց չա-
տա՞ լինել է թէ սորա ամէն տնտեսական կա-
նուխ ստատիստիկ չէ թէ ու փոփոխիկ տ-
տեն կ'ընեն տնտեսական գործառ-
ութեան կը մտնեն գործարանէն ներս։

Առանկ համակներ Աւսթրիան չափ կը
գրուին, և որոշ հեղինակներն Աւսթրիի Հայ
խումբին խոստն ու պարկեզտ մար չեն,
այլ մի քանի պարկեզտներ։ Ահա՛ չորս-
գոյնեղ, և պարզ, երբ խորքայն և կեղե-
քիչ գրառարարը պայտի համակներ յայց
կու տան ձեզ և ամէն քաջայն կը կար-
գան քան լիւրաց տալ, Ս - Կ լիւրաց մար
հոկ տանել, 8 կամ տան ամիս պայմանա-
համով, արտերից, տնտեսից, այդ լիւրաց
կայն գրառ տնտեսական ձեզ յաջողա-
թեան, և զմանկութեան, տնտես և արծաթի
Երկրին յանձնարարելով ձեզ իրենն բարե-
կամայ։

Աւսթրիի մէջ չկայ խելացի Հայ մի որ
չ'արտարարել իրեն այս և պարզ, կամ Հայաց
և կամ բարեկամաց բրածն։

Ճանաչարարականաւ գոհ մի լինիք, գրե-
ցիք ուղղակի տնտեսական կը խորհիք. տե-
տեք թէ ինչ կ'ընեն ձեզ. եթէ կը խոստա-
նան գործ գտնել ու կ'ապահովուեն ձեզ
« Եկուր մի փոխար » բնութ, տնտեսական գրեք
այդ համակն ծոցերից ու բոկոտն փոխելք,
պայմանաւ որ թղթակցիցից պարկեզտ մէկը
կ'ընեն լինի, չէ թէ ամէն բանէ տնտեսական
խմար մը։

Ա. Գ. ԱՍՏԻՆԵԱՆ Կորնէլ Ինքնակրօնի,
(Շարունակելի) ԱԹՀԱԲԱ, Ն. Ե.

ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

— Անձնական համաձայնեք կը տեղեկա-
նանք թէ 80-ի չափ քաղաքացի Հայ գաղ
թաւանացի և Պոլսէ գէղ Ամ րիկայ մեկ-
նիին արգելուած է կառավարութեան
կողմէն։ Նոյնպէս ալ Տրգրանակրոն
կիմպնեն թէ տեղացի քանի մը բնա-
նիքներ իրենց տուն, տեղ կա՞ ու կալա-
սիքն վաճառել են նոր Աշխարհ գաղթե-
լու համար, բայց չեն կրցած յաջողիլ։

— Մաւաշուսէթի մ'յրարող արն՝ Պոսթմն
բնակող Պոլսեցի աղագոյնք « Միւսթիւն
Հայկական » տնտես ընկերութիւն մը կաղ-
մած են որոշ նպատակն է գործող Հայոց
բաժնիչն ալ սկսել թիւն։

— Երեմի և Պոլսոյ ամ րիկեան գետնան
Ջուր՝ վալաւ թաւրթից վրայ գիրք մը կը
գրէ, որոշ հրատարակութիւն կ'ապաստի
Ժամէ թիւն։

— Այսահո հաճանգին մէջ երկրի մեկ-
երեւոյթն սոկիի ճոխ հանք մը գտնուած
է այս օրերս։

— Ապրիլի 2-երորդ օրը Նիւ Եորքի նաւ
հանդիսաւ հաճող գաղթաւանաց թիւն
8263 էր։

— Քանիք օրէ թիւ հրատարակի վրայ կը
վաճառուի մ'յրլ տնտես շարուն ու տե-
տեղ մը ծառի հիւթն է ու խոստ տնտ-
եսիկ։

— Մաւաշուսէթի նսկիչներէն գաղիացի մը
կ'ընէ մ'ապա չ'ընելու կ'ընեն գաւաճէ,
բնական մաւաշուսէթ և նման ու աճան։

— Գոնէթթիթ հաճանգն, որ կից է Նիւ
Եորք հաճանգին իր ձորերուն մէջ գե-
քան մաւաշուսէթի ձիւն սննի և մանք հոս
Երակ ու վարունկ կուտենք։

— Վսեմ. Նախագահին Տիկինն կը հաստ
տեն թէ յղի է։

— Երկու շարաթի չափ առաջ Նիւ Եորքի
մէջ մաւաշուսէթի արկիւնքը, նշանաւորն Պ. Ռոքո Գոնթիլին։

ԹՈՒՍԱՐԱՆԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐ ՄԸ

Մեր ընթերցողաց կը ներկայացնենք այսուհետե թուարանական խնդիրներ տեղական առաջնակարգ թերթերէ քաղելով։ Յոյս մեծ ունինք որ այս խնդիրներ շատ օգտակար կընան լինիլ մեր թուադէտ ազգայնաց ու դպրոցականաց։

Ա. Բ. Գ. և Կ. կ'սկսին թուղթ խաղալ։ Իւրաքանչիւրն ունի անձանոթ գումար մը դրամ։ Առաջին խաղին մէջ Ա. կը կորսնցունէ, ու Բ. Գ. և Կ. կը կրկնապատկեն իրենց ունեցածն։ Երկրորդ խաղին մէջ Բ. կը կորսնցունէ, իսկ Ա. Գ. և Կ. կը կրկնապատկեն առջի խաղէն յետոյ ունեցածնու դրամներն։ Երրորդ խաղին մէջ Գ. կը կորսնցունէ ու Ա. Բ. և Կ. երկրորդ խաղէն վերջ իրենց մնացած դրամն կը կրկնապատկեն։ Վերջապէս չորրորդ խաղին Գ. կը կորսնցունէ, սակայն Ա. Բ. և Գ. երրորդ խաղէն վերջ իրենց քով մնացածն կը կրկնապատկեն։ Խաղն այսպէս վերջանալէ յետոյ, իւրաքանչիւրին քով 16 տոլար կ'աւելնար։ Ինչ էր սոցա ամբողջ կրկնեցածն խաղի սկսած ատեն։

ՆԵՐՄԱՆՍԻ ԵՒ ԱԼԻՇԱՆԻ

Պատկերներն պատրաստուել ատած ենք ընտիր թանձրաքարտի վրայ թէ « ալպիւմի » մէջ դրուելու և թէ առանձին չ'ջանալու պատէն կախուելու սովորակն մեծութեամբ։ Առաջիններու իւրաքանչիւրն կարժէ։ « Ալնի » իսկ մեծերու հատը 10 սէնթ։ Թղթատարի ծախքը մեր վրայ է։ Պնենն կանխիկ։ Տեղսկան Նամա կադրոշմ կընդունինք։

ՈՌԻՍԱՀԱՅ ԼՐԱԳՐԱՅ ԹԱՅՄԸՆ

ՍԵՍԿ

Կ'ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ՇԱՐԱԹԸ Յ ԱՆԳԱՄ

Տարեկան գինն է 10 բուրլ, կէս տարվանը 6 ր. Բաժանորդագրուիլ ուզող ամերիկեան Հայք կը հրաւիրուին դիմել Արեգակի Խմբագրութեան՝ անձամբ կամ նամակաւ։

“ՄՇԱԿ” ԿԱՐԴԱՑԻՔ

ՏՏՁԻԼՈՒՄԻՆ

Հ. ԷԿԻՆԵԱՆ

ՏԵՍԻՍԻՍԻՆ ԱՐԵԳԱԿ ԼՐԱԳՐԱՅ

ԱՐԵԳԱԿ

ՉԱՐԱԹԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՑԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

— ԲԱԺԱՆՈՐԳԱՐՅԻՆ —

Ամերիկայի համար ապրեկան 2 ու կէս տոլար, վեցամեայ 1 ու կէս տոլար Թուրքիայ համար տարեկան 2 ու կէս մէժիտ, վեցամեայ 1 ու կէս մէժիտ Եւրոպայի և այլ երկրներու համար տարեկան 12 ֆր. , վեցամեայ 7 ֆր. :

Գուրու դրիւտը Լրացրաց ճամբու ծախքը Խմբագրութեան վրայ է։ Բաժանորդագրիմներն կ'Անթիպի վճարուին Են։ Չի հշտադրուած նա՝ ծախք Են. ետ չի տալիք։ Ծանուցումն էր կ'ընդունուին հայրենի, անդ՝ ղխարէն ու գաղ, ու՛նի լիզուեցով։

— ԳՈՐԾԱԿԱԼ ՈՒԹԻՆՔ —

Կոտանդնուպոլիս	Պատու արժանի Վարչութիւն «Արեւիք» Ի
Ջիլիւանիս	Տ. Յ. Վափ Կեան և Վահան Անտոնեան
Իսթանպուլ	Տ. Գեղամ Տ. Պրիդորեան
Սամսոն և Տրապիզոն	Տ. Միշրան Վել Բաճեան
Աստանա	Տ. Պետրոս Աւրիպեան
Տիգրանակերտ	Արժ. Տ. Յովհ. Քնն. Պապուսպեան
Նիւ Եդք	Տ. Ըսփոր Բակեան
Ճէլլիկ Սիլիկ	Տ. Կարապետ Զաքարեան
Ռաթլըր	Տ. Աստուր Բաթիկեան

Հասցէ
To the Editor of THE ARÉKAG, Stirling, (Morris Co.) N. J. U. S. America.